

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 15 квітня 2021 року)

ДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808

Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 10.09.2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики

Мельників Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Щербакова Наталія Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови

Обиденнікова Марина Олегівна – здобувач II курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри української мови

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія XXI століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 15 квітня 2021 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2021. 164 с.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021

©Автори публікацій, 2021

Явище морфологічної атракції в лінгвістиці.....	44
<i>Жиліна Кристина</i>	
Поняття «атракція» в лінгвістичній науці: історія і сучасний стан дослідження.....	45
<i>Жиліна Кристина</i>	
Еротизм у ліриці Юрка Іздрика.....	49
<i>Катриченко Карина</i>	
Использование пословиц и поговорок в заголовках СМИ.....	53
<i>Клад'єва Аліна</i>	
Teaching Ukrainian as a Foreign Language.....	55
<i>Ковальова Діана</i>	
Реалізація методу вправ у навчанні української мови як іноземної.....	56
<i>Ковальова Діана</i>	
Неологизми в романе Дины Рубиной «Белая голубка Кордовы».....	58
<i>Колісникова Карина</i>	
Відображення любовних почуттів у художньому просторі повісті Г.Ф. Квітки-Основ'яненка «Сердешна Оксана».....	60
<i>Комолова Юлія</i>	
Складнопідрядні речення умови в політичних текстах.....	63
<i>Кондратюк Вікторія</i>	
Вербалізація лексико-семантичного поля «пам'ять» в есеях Василя Махна	69
<i>Котолуп Анастасія</i>	
Антропонімія творів І. Нечуя-Левицького.....	72
<i>Кравцова Альона</i>	
Навчання дітей англійської мови: метод TPR.....	76
<i>Кузнецова Лілія</i>	
Осмыслення ідеї свободи у романі С. Жадана «Ворошиловград».....	78
<i>Куткова Вікторія</i>	
Особливості ойконімії Маріупольського району Донецької області.....	81
<i>Лебедєва Надія</i>	

Кузнецова Лілія В'ячеславівна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: д. п. н., проф. І.І. Костікова

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: МЕТОД TPR

Актуальність. Процес навчання англійської мови дітей спрямований на формування та становлення засад комунікації, комунікативної компетентності на основі компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, особистісно-орієнтованого підходів. Саме на початковому етапі навчання англійської мови закладаються основи психолінгвістичних механізмів іншомовної комунікативної компетентності, формуються мовні та мовленнєві вміння й навички. Діти молодшого віку відчують фізичний світ як домінуючий, навчаючись з усього, що їх оточує. Їм важко досягнути абстрактні поняття, усвідомити мовні явища (вимову, лексику, граматику тощо), проте вони прагнуть практично використовувати мовлення, робити цікаві завдання переважно в активній ігровій формі.

Мета – проаналізувати особливості використання методу «повної фізичної реакції» (TPR) у навчанні дітей англійської мови.

Результати. Засновник методу «повної фізичної реакції» доктор Д. Ашер [1] писав: «Немовлята не вчаться, запам'ятовуючі списки слів, чому тоді діти чи дорослі мають?». З малечку діти, по-перше, розпізнають обличчя близьких, повертаються в напрямку їх голосу. Батьки говорять, а немовля відповідає фізичною реакцією, такою як погляд, посмішка, поворот, простягання рук, хапання, тримання, гуління. Ці розмови тривають багато місяців, перш, ніж дитина вимовить щось зрозуміле, ніж “мама” чи “тато”. Незважаючи на те, що немовля ще не говорить, дитина друкує лінгвістичну карту того, як працює мова. Дитина мовчки засвоює звуки та мовленнєві кліше, шаблони. Коли дитина розшифровує достатньо цільової мови, розмова виникає спонтанно.

Л. Биркул [2] та С. Гапонова [3] звертають увагу на значення мануальних дій для розвитку уваги, мислення, пам'яті й мовлення дітей дошкільного віку та наводять вправи з використанням методики «повної фізичної реакції», а також підкреслюють її позитивний вплив на заняттях з англійської мови в початковій школі. Також обґрунтовується [4] доцільність використання методу з психологічної точки зору для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, на прикладі роботи з римівками. Проте у цих та інших [5] роботах приділяється мало уваги використанню методу як ефективному засобу навчання усіх видів мовленнєвої діяльності та формування відповідних умінь і навичок у процесі розвитку усного мовлення.

У 1970-х роках в Американському штаті Каліфорнія професор психології Д. Ашер розробив метод «повної фізичної реакції» – TPR (Total-повна, Physical-фізична, Response-реакція), якій базується на тому, як діти вивчають другу іноземну мову, як рідну. Д. Ашер зауважив, що традиційні програми з вивчення другої мови, мали відсів майже 95%. Він вважав, що це

могло бути пов'язано з недосконалими та неефективними методами, що використовуються в програмах. У професора було ще одне зауваження: «Поки дорослі падали, як мухи, на своїх курсах другої мови, діти легко засвоювали перші мови, як губки на мокрій стільниці!».

Тому він вирішив створити метод викладання другої мови, який імітує процес, що відбувається під час вивчення першої мови. Батьки ведуть зі своїми дітьми тілесні розмови. Батьки вказують на дію, а дитина фізично реагує. Наприклад, батько каже: «Подивись на матусю» або «Дай мені руку» і дитина з часом це робить. Ці розмови тривають багато місяців, а іноді й років, перш, ніж дитина насправді почне говорити сама. Незважаючи на те, що немовля не може говорити, дитина сприймає звуки, мову, візерунки. Зрештою, коли дитина досить накопичує досвід, вона відтворює мовлення цілком спонтанно.

В основному, даний метод полягає в початковій реалізації спочатку простих, пізніше більш складних фраз, команд, вказівок, доручень вчителя або вихователя, виконання яких вимагає руху, тобто участі цілого тіла. Таким чином активується не тільки ліва, а й права півкуля головного мозку. Фізичний рух для дітей є ефективним способом асоціювання значення слів з виконуваними діями, прискорюючи тим самим самий процес навчання. Метод Д. Ашера базується на твердженні, що відсутність стресових ситуацій значно підвищує мотивацію навчання.

Д. Ашер пропонує наступну класифікацію дій-реакцій учнів на мовленнєві та фізичні вказівки вчителя:

1. TPR-B («TPR with body») – вправи, які передбачають виконання команд за допомогою загальних рухів тіла. Наприклад, вчитель дає низку наказових команд чи інструкцій (stand up, sit down, open your books, take your pen), демонструє виконання цих дій, а учні повторюють за ним.

2. TPR-O («TPR with objects») – вправи, які спрямовані не лише на вивчення окремих слів, а й на виконанні певних дій з цими словами-предметами.

3. TPR-P («TPR with pictures») – вправи, що передбачають застосування тематичних малюнків, які є надзвичайно ефективним засобом навчання іноземної мови, особливо в початковій школі.

4. TPR-S (TPR-Storytelling) – вправи, які передбачають розігрування нескладних історій та казок, що сприяє швидкому та якісному засвоєнню учнями лексичних одиниць.

Ось декілька прикладів використання методу:

- Словник, пов'язаний з діями (посмішка, помах, оберт голови, махання);
- Часи минуле / сьогодення / майбутнє та постійні дії (щоранку я чищу зуби, застилаю ліжко, снідаю);
- Вказівки / інструкції (встаньте, закрийте очі)
- Розповідь історій, та їх театралізована постановка.

Хочу поділитися власним досвідом. Коли я використовую метод TPR на уроках англійської мови, спочатку я прошу учнів робити дії, а потім я роблю їх і навчаю учнів (хором та окремо), щоб дати їм можливість потренуватися у

вимовлянні звуків. Потім вони готові віддавати команди один одному. Гра, в яку я люблю грати, полягає в тому, щоб організувати учнів у коло навколо мене, я вимовляю слово, і останній, хто робить дію, виходить. Потім цей учень стоїть позаду мене і стежить за виконанням дій, а також стежить за тим, хто робить дію останнім. Врешті-решт, залишається лише один учень, він стає переможцем.

Висновки. На мою думку, метод TPR ефективно використовувати для дітей. Фізичні дії вдало ілюструють значення, завдяки чому всі діти можуть зрозуміти та використовувати цільову мову.

Цей метод не вимагає багато підготовки або матеріалів, треба заздалегідь продумати рухи. Метод може бути пристосований для будь-якої ситуації, потрібно лише вчителю використовувати свою фантазію. Проте цей метод має і недолік – це шум у класі та недисциплінованість учнів, але ж, будь-яка гра створює необхідні психологічні умови і сприятливу атмосферу для всебічного розвитку.

Література

1. **Asher J. J.** Guidance from Dr. James J. Asher. Режим доступу: <https://www.tpr-world.com/dr-james-asher.html>.
2. **Биркун Л.В.** Збірник комунікативних завдань для початкової школи. К. : Знання, 2002. 48 с.
3. **Гапонова С.В.** Сучасні методи викладання іноземних мов за кордоном. *Іноземні мови*. 1998. №1. С.24-32.
4. **Прокопенко О.І.,** Лащук Н.М. Використання методики «Total Physical Response» під час вивчення римівок молодшими школярами на уроках англійської мови. *Матеріали науково-методичних семінарів «Сучасні підходи до навчання англійської мови в початковій школі у світлі загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання»*. Чернігів, 2006. С.28-33.
5. **Lynne C.** Teaching Languages to Young Learners. Cambridge University Press, 2017. 258 p.

Куткова Вікторія Сергіївна

Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Наук. кер.: к. філол. н., викл. М.Г. Повар

ОСМИСЛЕННЯ ІДЕЇ СВОБОДИ У РОМАНІ С.ЖАДАНА «ВОРОШИЛОВГРАД»

Творчість Сергія Жадана посідає значне місце в сучасній українській літературі. Письменник належить до покоління «дев'яностиків» — особливого в українському літературному процесі ХХ століття. У своїх роботах С. Жадан порушує актуальні проблеми, тому його твори є досить цікавими для прочитання та дослідження.

Одне з найважливіших питань, яке Сергій Жадан намагається вирішити у своїй творчості, — це питання свободи людини. Адже автор і територіально, тобто за місцем народження, і духовно, пов'язаний із подіями, що відбуваються на Сході України, де тема свободи постала особливо серйозно.